

Oud-Utrecht

VERENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

Redactie: H. de Jong, Aurorastraat 26, Utrecht

Administratie: H. J. H. Knoester p/a Drift 27, Utrecht

Secr. der ver.: Dr. J. E. A. L. Struick, Stolberglaan 25, Utrecht

Gironummer penningmeester Oud-Utrecht: 575520

ACHTENDERTIGSTE JAARGANG / NUMMER 2 / FEBRUARI 1965

H. C. ANDERSEN IN UTRECHT

De Deen Hans Christiaan Andersen (1805-1875) maakte zich aanvankelijk naam door zijn romans en toneelstukken, maar beroemd werd hij zodra hij sprookjes ging schrijven; iedere Deen las ze. Koning Christiaan VI kende hem toen een ruime reistoelage toe, waarvoor hij vele landen kon bezoeken.

Herhaaldelijk is Andersen naar Zweden, Duitsland, Frankrijk, Italië, vandaar naar Griekenland gereisd, ook driemaal naar Nederland. Zijn doel was overal de grote schrijvers te leren kennen.

In Duitsland ontmoette hij Treiligrath en Chamisso, met wie hij levenslang bevriend bleef; Jacob Grimm drukte hem aan zijn hart. In Parijs leerde hij Heinrich Heine eerst door een toeval kennen, maar later bezocht hij hem en werd met een kus begroet. Victor Hugo ontving hem en hij ontmoette Lamartine, Alexander Dumas en Balzac.

Nederland bezocht hij het eerst in 1847, het hoofdaccent viel toen op Den Haag, dat hem een grootse huldiging bereidde, vele haagse kunstenaars van naam waren daarbij aanwezig, Kneppelhout kwam ervoor over uit Oosterbeek. Andersen heeft toen in Den Haag een versje gemaakt met de regels:

I Holland har jeg folt mig glad og hjemme
Der fandt jeg for mit Liv en Solskins Dag

d.i. In Holland heb ik mij blijde en thuis gevoeld, daar vond ik een dag van zonneschijn voor mijn leven ¹⁾.

¹⁾ Bertha Woltersen, H. C. Andersen in Amsterdam, Amstelodamum xxxix, Amsterdam, 1942, blz. 162.

Daarna bezocht hij Amsterdam, waar hij vier dagen logeerde bij Jacob van Lennep, in wiens gezellige familiekring hij zich op zijn gemak voelde, de kinderen kenden zijn sprookjes. Toen hij op raad van Van Lennep een Camera Obscura ging kopen ²⁾, zag hij in de boekwinkel zijn portret voor het raam hangen, wat hem grote vreugde verschaftte.

Bij zijn tweede bezoek aan Holland in 1866 heeft hij van Amsterdam uit Utrecht bezocht. Zijn hoofddoel moet hierbij zijn geweest Nicolaas Beets te leren kennen, maar dit werd een teleurstelling: Beets ontving hem uit de hoogte. In zijn autobiographie „Mit Livs Evenlyr” d.i. Het sprookje van mijn leven, waarin Andersen zijn reizen beschrijft en alle schrijvers vermeldt die hij daarbij ontmoette, wordt Beets niet genoemd.

In de ochtend van 7 februari 1866 kwam Andersen te Utrecht aan en ging volgens zijn gewoonte eerst de boekwinkels bezoeken om te zien of zijn werk daar lag en bij de boekhandelaren te informeren naar de verkoop. Inderdaad zag hij een paar van zijn geschriften in nederlandsche vertaling liggen, waardoor hij zich dadelijk in Utrecht thuis voelde.

Daarna bezocht hij mr. Coenraad J. N. Nieuwenhuis die zijn roman „De Improvisator” had vertaald. Deze Nieuwenhuis was van deense familie en zijn vrouw Augusta Nyegaard was een Deense van geboorte. Andersen werd door beiden hartelijk ontvangen in een kamer met veel portretten van Denen, ook van de deense dichter Ingemann met wie Andersen bevriend was.

Hierop bracht Nieuwenhuis hem bij mr. J. I. D. Nepveu, die een paar sprookjes van Andersen had vertaald en uitgegeven als „Nieuwe Vertellingen van Andersen”, Utrecht, 1847. Hij en Nieuwenhuis zijn de eersten geweest die Andersen in Nederland hebben bekend gemaakt.

Bovendien bezocht Andersen professor Van Herwerden, hoogleraar in het grieks aan de Universiteit van Utrecht, die met een deense vrouw was getrouwd en die zelf eveneens deens sprak, zodat ook hier het onderhoud in het deens plaats had.

Geen woord zegt Andersen van de indruk die Utrecht op hem maakte, maar dat deed hij ook van geen enkele andere stad. In de eerste plaats hield hij zich op reis met zichzelf bezig, hij is steeds de hoofdpersoon, vertelt graag hoe men hem viert en attenties bewijst, dat zijn werken in de uitstalkasten van de boekwinkels liggen, men hem aan zijn portret herkent ³⁾.

's Nachts logeerde Andersen in hetzelfde hotel als de dichter J. J. L. ten Kate, die in de middag naar Utrecht was gekomen om voor te lezen uit zijn nieuwste gedicht „De Schepping”. 's Ochtends vertrok Ten Kate weer vroeg naar Amsterdam; er is geen gelegenheid geweest voor kennismaking, wat Andersen wel erg zal hebben ge-

²⁾ A. w., blz. 146.

³⁾ A. w., blz. 142.

speten, want hij beschouwde Ten Kate als de grootste nederlandse dichter van die tijd.

Doch toen Andersen in 1868 voor de derde maal naar Holland kwam, heeft hij Ten Kate ontmoet en vriendschap met hem gesloten. Ten Kate wilde toen de sprookjes in dichtvorm uitgeven, welke uitgave in 1868 is verschenen. Andersen is hiervoor zeer dankbaar geweest" en heeft Ten Kate in een brief uitbundig bedankt 4).

Van Andersens bezoek van 1866 aan Utrecht wordt in het Utrechts Provinciaal en Stedelijk Dagblad geen melding gemaakt.

G. CATHARINA VAN DE GRAFT

4) A. w., blz. 161, 162.

HET SILVERPOPPEGOET VAN CLARA JOHANNA KRIECX

Momenteel wordt tot eind februari een tentoonstelling van antiek zilverspeelgoed gehouden in het Goud- en Zilvermuseum op de Lange Nieuwstraat.

Naar aanleiding daarvan nam ik enige inventarissen van boedels door om eens te zien of ook Utrechters in de 18de eeuw misschien verzamelingen gehad hebben. Helaas bleek het weinig de moeite waard te zijn. Weliswaar vindt men in rijke boedels indrukwekkende lange lijsten zilverwerk, doch grote stukken; slechts een enkele maal enige stukjes speelgoed, die echter niet nader omschreven worden.

Speelgoedmakers trof men uitsluitend te Haarlem en Amsterdam aan, waar ze konden rekenen op een groot aantal afnemers. De oude stukjes (vóór 1794) zijn met grote zorg en goede smaak gemaakt en getuigen van het grote plezier dat makers en kopers in die wereld-in-miniatuur hadden.

Waarom te Amsterdam en Haarlem zo'n rage en in het dichtbij gelegen Utrecht geen belangstelling?

Eén utrechtse dame maakte hier een uitzondering op. Het was Clara Johanna Kriecx, dochter van mr. Justus Kriecx en Agnes de Milan Visconti, beide ouders telgen uit lombardenfamilies, houders van banken van lening.

Clara Johanna Kriecx trouwde met de zoon van de schatrijke tafelhoeder te Haarlem mr. Scipio Ormea. In dit haarlemse milieu zal zij speelgoed gezien hebben en zich het voor haar dochtertjes hebben aangeschaft. Misschien kreeg ze het soms wat voordeliger dan een ander: uit niet afgeloste panden op de haarlemse bank van lening.

Scipio Ormea stierf in 1678 en 29 december 1680 hertrouwde Clara in Den Haag Pieter van der Does, procureur-generaal van Brabant.